

Hoće li se hrvatska obrazovna reforma nasukati na cjelodnevnoj nastavi?

Autor/ica Saša Radusin Objavljeno: 17. rujna 2023.

Tema: školstvo Kakva nam cjelodnevna škola treba

Mreža Cjeloživotno učenje za sve

Foto: Freepik

Cjelodnevna nastava krenula je početkom ove školske godine eksperimentalno u 64 hrvatske osnovne škole i još je uvijek prerano govoriti kako će se ona "primiti" u školama, odnosno hoće li nastavnici, učenici i ravnatelji uloviti njezine glavne ciljeve koji se odnose na smanjenje razlike u ishodima učenika uzrokovane različitim socioekonomskim uvjetima i jačanje temeljnih kompetencija povećanjem minimalnog broja obveznih nastavnih sati.

Zanimljivo je mišljenje u tom smislu koje je uoči početka cjelodnevne nastave u nekim našim školama dala **Mreža Cjeloživotno učenje za sve (TEMCO)** koja okuplja 60 stručnjaka iz 30 organizacija diljem Hrvatske, uključujući organizacije civilnog društva, obrazovne ustanove i jedan znanstveni institut i koja se generalno zalaže za pravičan i uključiv sustav odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj.

Naglasak mora biti na učenicima iz skupina u nepovoljnom položaju

"Uvođenje cjelodnevne osnovne škole", smatraju u Mreži cjeloživotnog učenja za sve, "može bitno pridonijeti smanjivanju razlika u obrazovnim postignućima u

Hrvatskoj i poboljšati obrazovne ishode učenika iz skupina u nepovoljnom položaju", međutim, oni upozoravaju, kako "u nacrtu Eksperimentalnog programa cjelodnevne nastave **Ministarsvo znanosti i obrazovanja nije dovoljno stavilo naglasak na taj važan cilj**".

Eksperimentalni program cjelodnevne škole, nadalje tvrde eksperti iz TEMCO-a, "opravdano stavlja naglasak na smanjivanje obrazovnih nejednakosti u svojim ciljevima te opisu konteksta, pojašnjavajući kako su **"ispodprosječni rezultati učenika češće prisutni u određenim skupinama učenika**, u pravilu onim koji se školuju u otežavajućim uvjetima odrastanja".

Dapače, jedan od glavnih ciljeva programa je upravo "smanjiti razlike u školskim postignućima, odgojno-obrazovnim ishodima i ishodima obrazovanja različitih skupina učenika, te povećati obrazovnu jednakost, pravednost i pravičnost u osnovnim školama".

Postizanje tog cilja podrazumijeva **otvaranje prostora za pružanje individualizirane podrške učenicima u nepovoljnom položaju**, ali i puno više prostora za školske preventivne programe i programe socijalno-emocionalnog učenja, kako je predviđeno postojećim pravilnicima, kurikulumima međupredmetnih tema i obrazovnim politikama.

Individualizirani pristup za svako dijete

Mreža Cjeloživotno učenje za sve zalaže se za to **da se svakom djetetu osigura pravo na odgovarajuće obrazovanje visoke kvalitete** koje će rezultirati pozitivnim iskustvom učenja i odrastanja, djetetovom dobrobiti i u konačnici odgojno-obrazovnim ishodima koji odgovaraju kapacitetima svakog djeteta.

U Mreži smatraju kako je izuzetno važno staviti naglasak na smanjivanje obrazovnih nejednakosti u Hrvatskoj, no analizirajući ovaj eksperimentalni program taj naglasak je vidljiv samo u uvodu i ciljevima, dok **u samom opisu programa nedostaje naglasak na načelima pravičnosti i uključivosti** te na posebnim mjerama za skupine u nepovoljnom položaju.

Bez svjesnog naglaska na zadovoljavanje potreba skupina u nepovoljnom položaja te bez jasnog integriranja pravičnosti u sve dimenzije programa neće se moći postići željeni učinak.

Drugim riječima, **poboljšanje obrazovnih postignuća učenika iz skupina u nepovoljnom položaju neće se postići samim time što će boraviti u školi veći broj sati**, već je potrebno u programu planirati ciljane mjere koje će utjecati ne samo na njihova bolja obrazovna postignuća već i jačanje njihove psihološke, emocionalne i socijalne dobrobiti.

Skupine u nepovoljnom položaju moraju dobiti pažnju struke

Stoga u Mreži predlažu da se u Programu cjelodnevne nastave **eksplicitno istaknu "skupine u nepovoljnom položaju" među kojima su** učenici nižeg socioekonomskog statusa, učenici koje žive u ruralnim, udaljenim i izoliranim područjima, učenici s problemima mentalnog zdravlja i problemima u ponašanju, učenici s teškoćama u razvoju, daroviti učenici, učenici pripadnici romske nacionalne manjine, učenici iz alternativne skrbi, učenici kojima hrvatski nije prvi jezik, učenici izbjeglice, migranti i tražitelji azila, učenici koji se nalaze u područjima pogođenim potresom, **učenici koji dolaze iz jednoroditeljskih obitelji, te LGBTIQ+ učenici**.

Kako bi doista došlo do poboljšanja kvalitete odgojno-obrazovnog procesa za učenike koji dolaze iz skupina u nepovoljnom položaju potrebno je, smatraju u Mreži cjeloživotnog učenja za sve, **jasno definiranje mjera koje će osigurati**: a) sigurno i podržavajuće okruženje za svu djecu; b) posebnu podršku za djecu u nepovoljnom položaju; c) intenzivnu podršku za djecu u riziku.

Način integriranja tih mjera trebao bi slijediti sljedeću logičku strukturu: identifikacija učenika kojima je potrebna dodatna podrška, utvrđivanje njihovih odgojno – obrazovnih potreba (ili drugih prepreka s kojima su suočeni), predlaganje intervencije/implementacija te evaluacija učinjenog.

Manje uniformiranosti, veća autonomija školama

To znači da u konceptu cjelodnevne nastave, naglašavaju u TEMCO-u **prednost treba dati individualiziranim oblicima/ načinima/ metodama/ strategijama učenja i poučavanja, umjesto dodatnog propisivanja kurikuluma i uniformiranja programa** u svim školama.

Izjednačavanje obrazovnih mogućnosti moguće je, zaključuju u Mreži cjeloživotnog učenja, ako se osiguraju preduvjeti za kvalitetnu provedbu preventivnih programa i omogućiti autonomija svake škole da temeljem procjene potreba osmisle sadržaje cjelodnevne nastave.

Pritom je **osobito važno izbjegavati dodatna nastavna opterećenja učenika** i usmjeriti se na kvalitetnije ostvarivanje postojećih ishoda učenja.

Prema prvim, još uvijek neartikuliranim, glasovima iz škola s cjelodnevnom nastavom, najčešći problemi su zasad tehničke prirode gdje su nedostatak opreme, prostora, nastavnika, organizacije nastave zasjenili bilo kakvo strateško i trezveno kretanje cjelodnevne nastave prema navedenim ciljevima nadležnog ministarstva, a kamoli prema individualizaciji metoda poučavanja i većoj autonomiji škola, za koje se zalažu u Mreži za cjeloživotno učenje.

Dva sata vjeronauka poslije ručka

Zanimljiva su stoga neka anonimna mišljenja, bilo roditelja, bilo nastavnika sa školskih online foruma koji su najbolji komentar trenutne situacije "na terenu":

"...a pazi rasporeda, dva sata vjeronauka nakon ručka pa onda srz (sat razredne zajednice), **super za klince koji ne idu na vjeronauk.**";

"...ma ne znam kaj da kažem, djeca sat do dva duže u školi za doslovno ništa. Ne razumijem, čemu sve ovo samo za obaveznu dodatnu i dopunsku, i to svaki dan. Kako to izgleda uopće, kako u jednom satu vodiš i dodatnu i dopunsku? kako je to zamišljeno uopće?";

"U našoj školi je ravnatelj uporno uvjeravao roditelje kako će nastava biti gotova do 14, a oni su naivno to popušili (predstavnici roditelja). Oni su do sada bili ful dobri što se tiče dodatne nastave za nadarenu djecu i djecu s teškoćama, imali su dodatne sate za svu posebnu djecu. **Al' sad to sve pada u vodu, i nadareni i s teškoćama imaju iste dodatne sate.** Djeca u višim razredima predmetne nastave su malo je reći...bijesna. Ručak imaju u 2, a kući idu u 3. Baš me zanima koliko će biti ispisa..."

I tako, hrvatsko društvo vrlo spontano, bez nekog plana i programa, pa i kapetana, možda čak i bez jedara, u svakom slučaju bez meteorološke prognoze, po nemirnom moru politike i ekonomije, odgoja i obrazovanja jedri u blisku budućnost na koju se, **svi se još uvijek nadamo, nećemo nasukati ili, ne daj bože, potonuti.**

No, jedno je sigurno, brod naše obrazovne politike završit će u svakom slučaju onako kako ga budu navigirali.

** Članak je drugi dio autorske teme "Kakva nam cjelodnevna škola treba" i objavljen je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije.*